

FØRLESING (en veldig viktig aktivitet)

Førlesing som begrep benyttes for å beskrive aktiviteter elevene kan gjøre før de begynner med selve lesingen. Førlesingsaktiviteter bidrar til å aktivere elevenes forkunnskaper om et emne, skape nysgjerrighet om et emne, anerkjenne hva elevene vet fra før, eller bidra til oppmerksomhet omkring hva de tror emnet handler om. Forskning har vist at en av de viktigste aktivitetene vi som pedagoger eller voksne hjemme kan bidra med for å øke elevenes forståelse og læring av leste fagtekster er å arbeide systematisk med deres forkunnskaper. Det er ingen begrensninger på hvilke strategier elevene finner hensiktsmessig å benytte i sin førlesing. Det viktigste er at de har en metakognitiv forståelse for hvorfor de velger å gjøre akkurat dette for å bedre forstå og lære av en tekst. Forslagene nedenfor må derfor kun ses på som retningsgivende.

Hvilke strategier passer best til førlesing?

Skumme	Både det å skumme og skanne er strategier for <u>førlesing</u> . I de nye lærebøkene i fag etter Kunnskapsløftet har forfattere knyttet ulike begreper til strategiene. <u>Letelesing</u> er et begrep som betyr det samme som å skanne. Når man skanner, ser men etter bestemte (på forhånd gitte) begreper i en tekst. Imidlertid skal man lese overflatisk og flyktig ved både skumming og skanning. <u>BISON-overblikk</u> er likeledes knyttet til skumming og skanning, og er en førlesingsaktivitet nevnt i flere av Kunnskapsløftets nye lærebøker. Ved å foreta BISON-overblikk skal man hurtig se på tekstens Bilder , Ingress (innledning), Siste avsnitt Overskrifter og NB-ord , (nøkkelord.) Det er ikke vesentlig hva "barnet heter", eller hva man kaller aktiviteten. Det viktigste er at elevene vet at de skal kunne lese hurtig, og danne seg et bilde av hva teksten handler om. Ved skumming skjer overblikket uten at elevene er gitt begreper å gå ut i fra på forhånd.
Skanne	
Tidslinje	Det å fylle inn i et VØL-skjema (i første og andre kolonne) er typisk førlesingsaktivitet. VØL-skjema er hyppigst brukt av læreren som tavleaktivitet, men kan med fordel gis som oppgave til elevene både individuelt og i gruppe. En tidslinje kan tegnes om hva eleven på forhånd tenker om en historisk hendelse, geografisk utvikling, matematiske oppgaver, naturfaglige forsøk, osv. Et tankekart kan også bidra til hensiktsmessig aktivisering av elevenes forkunnskaper, gjerne kombinert med BISON-overblikket, skumming eller skanning.
Tankekart	
VØL-skjema	
Lage spørsmål	Etter å ha dannet seg et overblikk over tekstens bilder, overskrifter, innledninger, nøkkelord og avslutninger, kan elevene ha svært god nytte av å lage spørsmål om teksten. Spørsmål om hva forfatteren kan ha ment ved måten å bygge opp teksten på, spørsmål om tid, sted, avstand, forhold, sammenlikninger, spørsmål etter noe som mangler, spørsmål om noe som er rart, morsomt, eller spørsmål til noe som er kjedelig, kunstig og pussig. Det å lage spørsmål til tekst skal skape et engasjement for forhold til forfatterens håndverk.
Kontekst	Førlesing? Underveislesing og etterlesing.
Ordbok	Førlesing? Underveislesing og etterlesing.
Ordbank	Førlesing, underveislesing og etterlesing. Elevene kan gjerne begynne å fylle ut sin ordbank før de begynner med underveislesingen (dybdelesingen). De begrepene som i så fall ikke stemmer med temaets egentlige mening, vil likevel få betydning for elevens totale forståelse av emnet. Det å vite hva noe ikke er, kan bidra til økt læring i forhold til taksonomien. Her gis elevene et utgangspunkt for å både anvende og vurdere begrepene opp mot hverandre. (Eks: tusenbein = insekt? Nei.. men insektene stammer fra: tusenbeinet =leddyr)
Storyboard	Underveislesing og etterlesing. Førlesing?
Avsnitt	Underveis og etterlesing.
Venn-diagram	Underveislesing og etterlesing.
Oppsummering	Underveis og etterlesing.